

En ornitologisk pärla vid Sala.

Den, som har intresse för naturen och i synnerhet för ett vackert och omväxlande fågelliv, bör ej försumma, att om våren då och då tillbringa några lediga timmar vid de små insjöar, som genom lertagning till tegelfabriken bildats vid vägen ut till Sala landsförsamlings kyrka. Särskilt den större (nordligaste) vattensamlingen framvisar, speciellt vårtid, ett rikt fågelliv.

Pingsten 1923 tillbringade undertecknad med sin familj ett par synnerligen angenäma eftermiddagar därute, och är stränderna i den landsvägen motsatta sidan i synnerhet lämpliga till en utflykt i det gröna. Redan på långt håll ses ett helt mön av svalor, flygande över sjön. De äro nu, alla svalarterna, så här tidigt om våren, i broderlig förening. Talrikast representerad är kanske laddusvalan. Denna vackra fågel, bondens älskling, är lätt igenkännelig på sin rödbruna strupe och de mycket långa yttersta stjärtpenmorna, kännetecknen, som ju givit anledning till den kända sagan om Jungfru Mariæ nystan och sax. Ofta villar sig denna svala å den branta lerväggen mot landsvägen. — Så se vi den mera gråaktiga backusvalan, vilken sommar-

tid här vid Sala i synnerhet, bor de våldiga efterfogarna ute vid Hyttan, vi se hussvalan, välkänd såsom den där allmänt bygget utanpå husen (såsom järnvägsstationer o. s. v.), under det den nyssnämnda ladusvalan bygger inuti stall och lador, samt slutligen den stora svarta tornsvalan, som ju egentligen inte är någon svala, utan en skärfågel, ehuru biologiskt med all rätt räknad till svalornas grupp. Hon har långa, sabelformiga vingar, och håller man fågeln i handen ser man, att hon har alla fyra tårna framåtriktade. Längre fram drar sig tornsvalan mera in i staden, där hon med förkärlek bor under husens tegelpannor. Hon flyger högst å himlavalvet av alla svalor, och även nu gör hon ibland en högre luftfärd upp från vattenspegeln. Då och då vilasig svalorna å några luftledningar, där de då sitta tätt som på ett pärlband — en syn, som oftare är alltså i höstetid.

Bland några sädesärlor se vi en vackert gul fågel, mycket lik en vanlig ärle, det är gulärkan, som just nu förekommer vid den lilla sjön i stora flockar. Några av dessa innehålla huvudsakligen individer med svart huvud, alltså den nordiska rasen. Jag räknade flockar på omkring 300 in-

divider, trögen flyttar hon i tusentals fram här. Även den vanliga gulärkan iakttogs emellertid tärkt.

Ute på klarvattnet summa flera par sothöns, svarta fåglar med vit pannpåt. De synas trivas förträffligt och ämna tydligen stanna här sommaren över. Jag iakttog tvänne färdigbyggda bon, vari honorna stundom vistades; det ena låg ungefär mitt i sjön vid en liten vassruska (eller vad det var), och kring det trip-pade ibland gulärkorna helt förnöendet, liksom på andra gräsströmmar å vattenytan. Det andra bort låg mitt inne i en buske och mera i ett hörn av sjön, dock mitt ute i klarvatten även det. Bonen äro höga och stora och lätt iakttagbara. Sot-hönsen höra till de fåglar, som i våra dagar utbreda sig.

Änder och dykänder iakttagas f. ö. tärkt nog härute, i synnerhet höst och vår. Jag iakttog nu i dessa pingsdagar bl. a. en sjöorre, i norra Sveriges fjällsjöar kanske den vanligaste dykanden, trögen, alltså på flyttning, samt flera bläsänder, harna med rött huvud och ovan och på sidorna vattrade av mörkgrått och vitt. Det är ej omöjligt, allt dessa kunna häcka i den lilla sjön, ty bläsänderna födra ej stora sjöar och ej

heller mycket vass, utan äro mycket förnöjsamma, liksom den lilla krickanden. Ett par knipor såg jag även, visande en bred, vit kant mot vassnet, men de voro troligen på flyttning norrut, ty dessa fåglar fordra ihåliga träd för sin trevnad. Omöjligt vore ju ej att få dessa alla häcka här, om man (som skärgårdsbefolkningen gör) uppsatte några stora häckkar på ledningsstolparna ute i vassnet. —

Sedan vi strövat omkring den lilla sjön, uppdukades kaffet i det gröna åden i början av denna lilla uppsats angivna stranden, där gräset är rent och behagligt. Runt kring oss drilade hundratals lärkor, ihärdigt stiga de dagen lång upp mot skyn ovan Östersåla åkrar, sjungande bygdens och det bördiga lantbrukets lov. Sten-skvättan hoppade på några närbelägna stenar, och enkelbeckasinen trippade vid ett tillfälle ut på en gräsamling i sjön. Denna fågel finnes även inne vid dammarna, där jag i vår påträffat en död enkelbeckasin på Idrottsplatsen. Fågeln hade tydligen flugit mot några luftledningär här och så gott som blivit halshuggen. I folkets mun bär denna fågel namnet »himmelsgeten» eller »märrgök», bägge namnen syftande på det bråkande

redan på vägarna här, som efter sin
sinnen frambringa under sin karaktä-
ristiska värflykt.

Även ur Floras rike finnes mycket
av intresse att anteckna här. And-
maten (Lemna) täckte redan i små
fält en del vikar. Kavelhnet (Ty-
pha) växer i stora skogar i den nämnd-
re, nästan igenvuxna, sydligare dam-
men, och är jag säker om att varje
något så när försigkommen samsko-
leelev genast kan säga mig vilken
av de två svenska arterna här före-
kommer. I denna del av groparna,
finnes f. ö. flera andra småfåglar, vi
nämna endast den egendomligt färgade
buskskvättan.

Även det lägre djurlivet är av stort
intresse kring dessa små sjöar, i syn-
nerhet högsommartid. Nu blomnade
sälgen så vackert, och kring dess hög-
gula och honungsdoftande hängen
svärmade vårens första bin och hum-
lor, i strandbranten finna vi vackra
snäckor, strandkretsarna (Gyrini) äro
redan här och var i farten, och en
dykare (Dytiscus marginatus) kom min
äldsta lilla flicka dragande med, blek
av mod och dödsföret. Hon beund-
rade mycket detta »stora djurs» stora
och snabba simskicklighet, när det å-
terfördes till sitt rätt element. En,
mycket stor groda kom ett, två, tre ned-

dräsende efter strandbänken och hamnade på yttersta strandkanten. Sedan hon lugnat sig litet, gjorde hon ett vackert huvudhopp ner i det våta elementet och försvann. — Man bör dock se upp därute, ty ormar äro ej sällsynta där, själv har jag bl. a. iakttagit ett stort ex. av svart huggorm.

Möjligen kunde man tänka sig, att behålla dessa små vattensamlingar genom att sätta dem i förbindelse med den närbeägna Sagån eller på annat sätt; vi hava sannerligen ej för gött om sjöar, vattendrag eller vattensamlingar här i Västmanland.

Men dagen började lida mot sitt slut, och vi måste därför lämna denna lilla egendomliga och i synnerhet ornitologiskt intressanta sjö. När vi i den lusa vårvällen vandrade hem genom den lilla stadens parker höra och så vi svart och vitt flugsnappare och rödstjärter flerstädes, vid de åt dem uppsatta häckarna, men åtminstone vid tvenne hållar ha vi denna vår iakttagit byggande bämesar, vilket är mindre vanligt. Grå flugsnapparen häckar bakom en stupranna å Samsköan (åt Drottninggatan till). De om dagarna kring dammar- na fångt sjungande Sylvia-arterna ha nu tystnat och endast

några stadens söniga kväkande höres från övre dammen, under det läderlapparna redan fladdra i vida cirklar ut över vattenspegeln och i de gamla trädens toppar under vällovligt näringstäng för hus och hem.

H. C. H—n.

— 000 —